

Thedenius Botaniska exkursioner i Stockholmstrakten V

BEARBETAD AV MORA ARONSSON

Den femte av Thedenius exkursioner tar vägen över Kungsholmen till Bromma och Gåsberget i Järfälla (Thedenius, 1859). För bakgrunden till denna historiska exkursionsguide hänvisar jag till Daphne nr 1 1993.

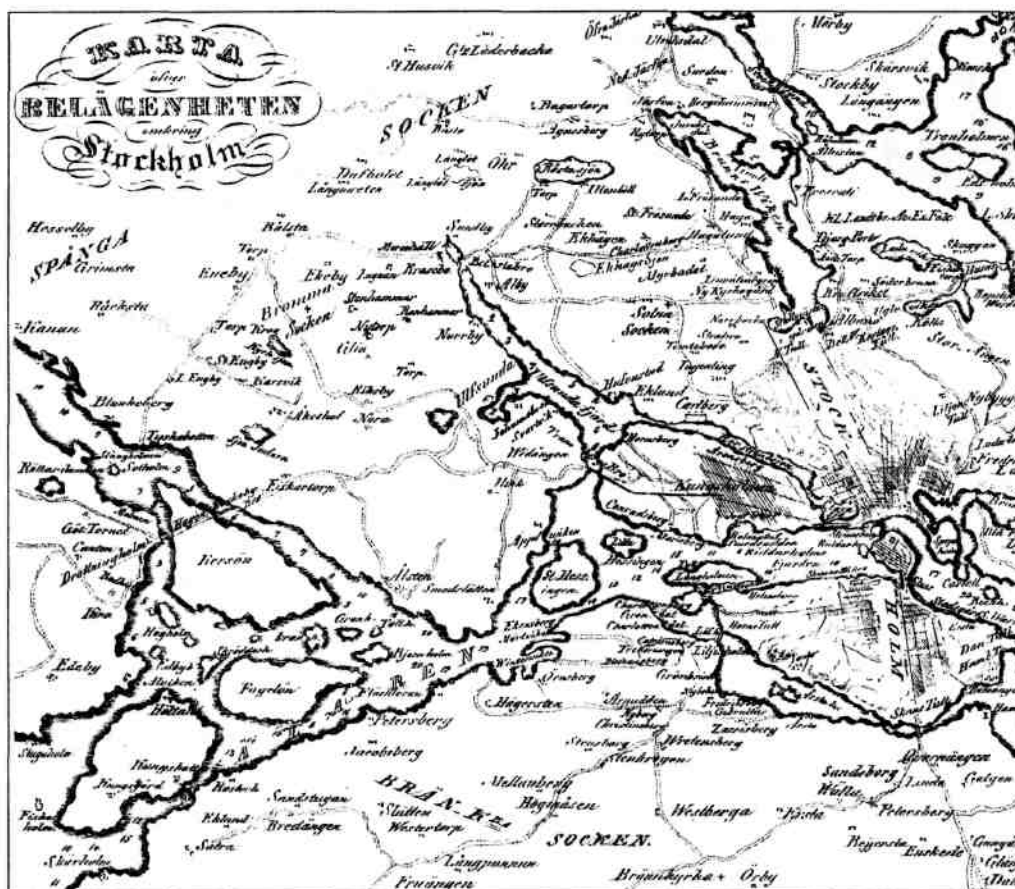
På Karolinska Institutets gård har under flera år växt rysk drakblomma *Drachocephalum thumiflorum*, vårflenört *Scrophularia vernalis*, trädgårdsveronika *Veronica persica*, prärieoxalis *Oxalis dillenii*, stor sötväppling *Melilotus altissimus* och på väggarna murskrummosa *Tortula muralis*. Många pilarter och andra intressanta buskar är planterade, varibland, såsom skandinaviska, förtjäna att observeras: spetsbladigt daggvide *Salix daphnoides* ssp. *acutifolia*, daggvide *S. daphnoides* ssp. *daphnoides*, och rosmarinvide *S. rosmarinifolia*. I sjön nedanför bryggan växer: storsärv *Zannichellia palustris* ssp. *polycarpa*; på Kungsholmstorg: blålusern *Medicago sativa*; i Glasbruksgränden: mällamarant *Amaranthus lividus*; på Carthago backe och andra backar i närheten: småsporre *Chaenorhinum minus*, rättsvans *Myosurus minimus*, silverbryum *Bryum argenteum* med frukt, spetsblekmosa *Lophocolea bidentata* och luddig påskrislav *Stereocaulon tomentosum*; på gamla pilar flerstädes på Kungsholmen: hårhättemossa *Orthotrichum diaphanum*.

I Stadshagen förekommer knutnarv *Sagina nodosa*, vårspärgel *Spergula morisonii*, myrbjörnmossa *Polytrichum strictum*, skogsbjörnmossa *P. formosum*, myrkvastmosa *Dicranum affine*, smaragdmosa *Dicranella heteromalla*, brännmosa *Ceratodon purpureus*, sipperraggmosa *Racomitrium aquaticum*, hinnkrusmosa *Weissia brachycarpa*, lysmosa *Schistostega pennata*, storspormossa *Archidium alternifolium*, tät vitmosa *Sphagnum compactum* med frukt, strandskapania *Scapania irrigua*, myrlummermosa *Barbilophozia kunzeana*, hedflikmosa *Lophozia excisa* och mikromossa *Cephaloziella divaricata* med frukt samt platt rosett *Riccia glauca*.

Vid Rålambshov påträffar man värklynne *Valerianella locusta*, kammmynta *Elsholtzia cristata*, rödtoppa *Odontites vulgaris*, penningblad *Lysimachia nummularia*, vattenfräne *Rorippa amphibium*, såpnejlika *Saponaria officinalis*, slamkrypa *Elatine hydropiper*, duvnäva *Geranium columbinum*, grusbräcka *Saxifraga tridactylites*, oxbär *Cotoneaster scandinavicus*, surkörsbär *Prunus cerasus*, blålusern *Medicago sativa*, kungsängslilja *Fritillaria meleagris*, sandlök *Allium vineale* och citronkrusmosa *Weissia*

longifolia. På berget väster om trädgården finns en buske av spetsbladigt daggvide *Salix daphnoides* ssp. *acutifolia*. Där förekommer även smånunneört *Corydalis intermedia*, oxbär *Cotoneaster scandinavicus*, gråvide *Salix cinerea*, Adam och Eva *Dactylorhiza latifolia*, gräslök *Allium schoenoprasum*, spatelbrosklav *Ramalina pollinaria*, *Lecidea sulphurea* och *Lecanora epanora* samt *Buellia badia*. Vejde *Isatis tinctoria* har funnits där förr.

På Smedsudden växer strätta *Angelica sylvestris*, knutnarv *Sagina nodosa* och grön kavelhirs *Setaria viridis*; vid Marieberg är funna: värklynne *Valerianella locusta*, notblomster *Lobelia dortmanna*, fältgentiana *Gentianella campestris*, strandpryl *Littorella uniflora*, getapel *Rhamnus catharticus*, odört *Conium maculatum*, krussilja *Selinum carvifolia*, färgreseda *Reseda luteola*, backsmörblomma *Ranunculus polyanthemos*, akleja *Aquilegia vulgaris*, bergbräsa *Cardamine hirsuta*, skuggnäva *Geranium pyrenaicum*, gråmalva *Lavatera thuringiaca*, hårslinga *Myriophyllum alterniflorum*, svarta vinbär *Ribes nigrum*, skogsvinbär *R. spicatum*, fyrling *Crassula aquatica*, oxbär *Cotoneaster scandinavicus*, bärmålla *Chenopodium foliosum*, *Rumex longifolius* x *obtusifolius*, Adam och Eva *Dactylorhiza latifolia*, vildtulpan *Tulipa sylvestris*, skogslok *Allium scorodoprasum*, gräslök *A. schoenoprasum*, kamäxing *Cynosurus cristatus*, knölgröe *Poa bulbosa*, *Asplenium septentrionale* x *trichomanes*, pilmossa *Leskea polycarpa*, grön sköldmosa *Buxbaumia viridis*, strimhättemossa *Orthotrichum affine*, lapprattmosa *Amphidium lapponicum*, gul grusmosa *Ditrichum cylindricum*, pygméfickmosa *Fissidens exilis*, storspormossa *Archidium alternifolium*, spatelbrosklav *Ramalina pollinaria*, korallblylav *Parmeliella triptophylla*, *Lecidea sulphurea*, *Lecanora epanora*, *Bacidia circumspecta*, grön spiklav *Calicium viride*, *Chaenotheca ferruginea*, gryinig nållav *C. chrysocephala*, ärgnål *C. furfuracea* och *Acrocordia gemmata*; vid Conradsberg: rödmalva *Malva sylvestris*, grusbräcka *Saxifraga tridactylites*, blålusern *Medicago sativa*, ryl *Chimaphila umbellata*, tallört *Monotropa hypopitys* var. *hypopitys*, bärmålla *Chenopodium foliosum*, lönnmålla *C. hybridum* och grön kavelhirs *Setaria viridis*.

Karta över belägenheten omkring Stockholm. Kartan utgör en del av kartan från Stockholmstraktens phane-rogamer och ormbunkar (Thedenius 1850).

Lilla Essingen erbjuder lungört *Pulmonaria obscura*, sårläka *Sanicula europaea*, tandrot *Dentaria bulbifera*, strandfräne *Rorippa sylvestris*, skogsvinbär *Ribes spicatum* och blåhallon *Rubus caesius*. Kärr-knipprot *Epipactis palustris* är även funnen därstädes.

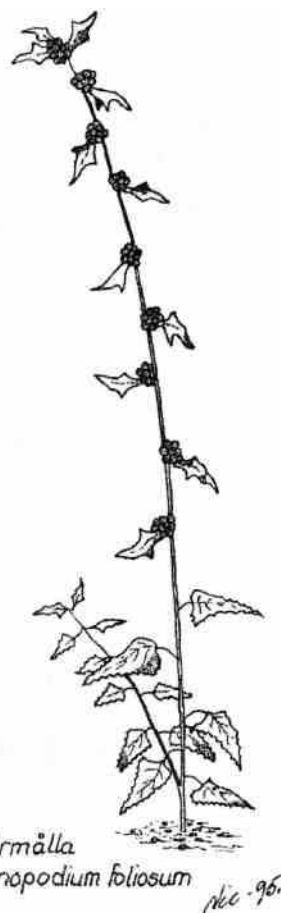
Vid Christineberg växer vårflenört *Scrophularia vernalis*, ängsnäva *Geranium pratense* och luddtätel *Holcus lanatus*; på åkrar norr om bäcken, nära vägen till Fredhäll: grådådra *Alyssum alyssoides*; vid Tranebergs bro: notblomster *Lobelia dortmanna*, strandpryl *Littorella uniflora*, bergbräsma *Cardamine hirsuta*, styvt braxengräs *Isoetes lacustris* och solgrimmia *Grimmia montana*; vid Äppelvik: storspormossa *Arbidium alternifolium*.

På Stora Essingen förekommer: olvon *Viburnum opulus*, lungört *Pulmonaria obscura*, kattmynta *Nepeta cataria*, tandrot *Dentaria bulbifera*, rödmalva *Malva sylvestris*, underviol *Viola mirabilis*, blåhallon *Rubus caesius*, kanelros *Rosa majalis*, jordklöver *Trifolium campestre*, vitpil *Salix alba*, stubbfläta *Hypnum pallescens*, brun sköldmossa *Buxbaumia aphylla*, dvärghättemossa *Orthotrichum pumilum*, olivlansmossa *Didymodon rigidulus* och bergveckmossa *Diplophyllum taxifolium*; vid Smedslätten: skuggnäva *Geranium pyrenaicum*; vid Åkeshov: färgkulla *Anthemis tinctoria* f. *pallida*; vid Hässelby: kärrknipprot *Epipactis palustris* och asphättemossa *Orthotrichum gymnostomum*; vid Kyrkhamn: skavfräken *Equisetum hyemale*.

I närheten av och på själva Gåsberget växer myska *Galium odoratum*, snårvinda *Calystegia sepium*, underviol *Viola mirabilis*, vasstarr *Carex acuta*, lundsidenmossa *Plagiothecium nemorale*, kloskimmermossa *Isopterygiopsis pulchella*, stor tujamossa *Thuidium tamariscinum*, gruskammossa *Abietinella abietina* med frukt, spärrgräsmossa *Brachythecium starkei*, skogsspärrmossa *Campylium sommerfeltii*, mussvansmossa *Isothecium myosuroides*, grov baronmossa *Anomodon viticulosus* och liten baronmossa *Anomodon longifolius*, blek stjärnmossa *Mnium stellare* med frukt, strimhättemossa *Orthotrichum affine*, dvärghättemossa *O. pumilum*, asphättemossa *O. gymnostotum*, lapprattmossa *Amphidium lapponicum*, stor klockmossa *Encalypta streptocarpa*, nordgrimmia *Grimmia affinis* och solgrimmia *G. montana*, skör kalkmossa *Tortella fragilis*, flagellkvastmossa *Dicranum flagellare* med frukt, stubbkvastmossa *D. montanum*, klippmyggmossa *Cnestrum schisti*, vedtrappmossa *Anastrophyllum bellerianum* och glanslungmossa *Reboulia hemisphaerica*; vid Sandvik i Järfälla: vätteros *Lathraea squamaria*; på berg nära Sandvik, åt Viksjösidan: knärot *Goodyera repens*; vid Görväln: hampflokel *Eupatorium cannabinum* och stenfrö *Lithospermum officinale*; vid Viksjö: skogsknipprot *Epipactis helleborine*.

Vid Bromma kyrka förekommer bergkorsört *Senecio sylvaticus*, stortimjan *Thymus pulegioides*, backsippa *Pulsatilla vulgaris*, korndådra *Neslia paniculata*, luddunört *Epilobium parviflorum*, stallört *Ononis arvensis*, blåusern *Medicago sativa*, getväppling *Anthyllis vulneraria* och kalkklockmossa *Homolothecium lutescens*; vid och uti Kyrksjön: tätört *Pinguicula vulgaris*, rödsträse *Chara tomentosa*, vattenaloe *Stratiotes aloides*, gräsull *Eriophorum latifolium*, klubbstarr *Carex buxbaumii*, tagelstarr *C. appropinquata* samt granbräken *Dryopteris cristatum*; vid Norrby: päron *Pyrus communis*.

Vid Ulvsunda växer klasefibbla *Crepis praemorsa*, fläder *Sambucus nigra*, nässelklocka *Campanula trachelium*, vildkaprifol *Lonicera periclymenum*, bosyska *Ballota nigra* ssp. *nigra*, småsporre *Chaenorrhinum minus*, murgrönsveronika *Veronica hederifolia*, vattenveronika *Veronica anagallis-aquatica*, tidig ängsgentiana *Gentianella amarella* var. *lingulata*, säfferot *Seseli libanotis*, vattenstäkra *Oenanthe aquatica*, odört *Conium maculatum*, rödkörvel *Torilis japonica*, vildmorot *Daucus carota*, spenört *Laserpitium latifolium*, riddarsporre *Consolida regalis*, oljedådra *Gamelina sativa*, lunddraba *Draba muralis*, toppjungfrulin *Polygala comosa*, ängsnäva *Geranium pratense*, svarta vinbär *Ribes nigrum*, trubbhagtorn *Crataegus monogyna*, plommon *Prunus domestica* ssp. *domestica*, knölvial *Lathyrus tuberosus*, esparsett *Onobrychis viciifolia*, gullusern *Medicago falcata*, stallört *Ononis arvensis*, gullklöver *Trifolium aureum*, smultronklöver *T. fragiferum*, ryl *Chi-*

Bårmälla (*Chenopodium foliosum*) vilken hittats vid Marieberg, Conradsberg och uti och vid Klara sjö. Teckning: Bengt Nicolson.

maphila umbellata, vildtulpan *Tulipa sylvestris*, höstlånke *Callitriche hermaphroditica*, brännmossa *Ceratodon purpureus* och citronkrusmossa *Weissia longifolia*; vid Johannelund: strandviol *Viola persicifolia* och kungsängslilja *Fritillaria meleagris*; vid Sandvik i Bromma: duvnäva *Geranium columbinum* och rödlånke *Peplis portula*; vid Traneberg: parkstånds *Senecio nemorensis*, penningblad *Lysimachia nummularia*, sylört *Subularia aquatica*, slamkrypa *Elatine hydrophila* och ryl *Chimaphila umbellata*.

I Ulvsundafjärden förekommer flerstädes vattenaloe *Stratiotes aloides* samt *Potamogeton gramineus* x *perfoliatus*, långnate *P. praelongus*, grovnate *P. lucens*, krusnate *P. crispus* och bandnate *P. compressus*; vid Hummersberg: kvartslav *Lecanora muralis* och ovanligt stor vindlav *Haematomma ventosum*; vid Aronsberg: hästhov *Tussilago farfara*; vid Igeldammarna: blek jordrök *Fumaria vaillantii*, var-

förutan många sällsynta träd och buskar där är planterade.

På stranden av Rörstrandssjön växer dvärgmåra *Galium trifidum*, sjöranunkel *Ranunculus lingua*, sprödarv *Myosoton aquaticum* och jättegröe *Glyceria maxima*; på Grubbens gårde: murgrönsveronika *Veronica bederifolia*, raps *Brassica napus*, lindådra *Camelina alyssum*, sloknunneört *Corydalis pumila*, rödlånke *Peplis portula* och linrepe *Lolium remotum*; vid gamla Kungsholmsbron: vattenfräne *Rorippa amphibium*, pepparrot *Armoracia rusticana*, strandskräppa *Rumex maritimas* och rödmålla *Chenopodium rubrum*; uti och vid Klara sjö: nickskära *Bidens cernua*, hästsvans *Hippuris vulgaris*, strandskräppa *Rumex maritimus*, storskräppa *R. aquaticus* x *hydrolapathum*, *R. longifolius* x *obtusifolius*, spjutmålla *Atriplex prostrata* ssp. *prostrata*, bärmålla *Chenopodium foliosum*, rödmålla *C. rubrum*, kupandmat

Lemma gibba, korsandmat *L. trisulca*, rostnate *Potamogeton alpinus*, grovnate *P. lucens*, krusnate *P. crispus*, bandnate *P. compressus*, trubbnate *P. obtusifolius*, jättegröe *Glyceria maxima*, grått saltgräs *Puccinellia distans*, kallgräs *Catabrosa aquatica* samt sengröe *Poa palustris*. Spetsnate *Potamogeton acutifolius* är för länge sedan funnen i Klara sjö men på senare år har den förgäves blivit eftersökt. På ställen nära sjön, där sopor pläгат avlassas, har grenbingel *Mercurialis annua* och sommarvicker *Vida angustifolia* växt men är nu försvunna.

Litteratur:

Thedenius, K. E., 1850: *Stockholmstraktens phanerogamer och ormbunkar, med växtställen för de sällsyntare*. Stockholm.

Thedenius, K. R., 1859: *Botaniska exkursioner i Stockholmstrakten*. Stockholm